

Nr 52.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, innefattande förslag till visst tillägg till de af 1908 års Riksdag antagna förändrade grunder för förvaltningen af kronans jordbruksdomäner; gifven Stockholms slott den 11 februari 1910.

Under återopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att, under förutsättning att af Kungl. Maj:t framlagda förslag till lag angående ändrad lydelse af 2 kap. 3 § i lagen om nyttjanderätt till fast egendom och till bestämmelser angående undersökning och tillgodogörande af mineralfyndighet å viss kronojord af Riksdagen antagas, besluta, att i kontrakt, som, efter det lag i nyssnämnda hänseende träd i kraft, ingås angående utarrendering af kronan tillhörig jordbruksdomän, skola intagas förbehåll och bestämmelser i nedannämnda hänseenden, nämligen

1:o) att arrendatorn skall vara pliktig ej mindre att, mot skälig nedsättning i arrendeafgiften samt skadestånd, afstå till fastigheten hörande område, där sådant påfordras för undersökning eller tillgodogörande af mineralfyndighet, än äfven att, därest någon erhållit skärpningstillstånd å mark, tillhörande fastigheten, lämna denne, senast 14 dagar efter erhållen del af skärpningssedel, tillträde till det med skärpningstillståndet afsedda området; samt

2:o) att, där arrendator nödgas för undersökning eller tillgodogörande af mineralfyndighet afstå till fastigheten hörande mark och öfverenskommelse ej kan träffas om storleken af förenämnda nedsättning i arrendeafgiften eller om beloppet af det skadestånd, som skall tillkomma arrendatorn, tvisten härom skall, i den ordning lagen om skiljemän den 28 oktober 1887 stadgar, afgöras af tre gode män, af hvilka Kungl Maj:ts

befallningshafvande i länet och arrendatorn hvar för sig välja en eller, där marken afträdts till någon, som erhållit skärpnings- eller gruvedriffs-tillstånd och hans rätt är af frågan beroende, denne och arrendatorn hvar för sig välja en samt i båda fallen den tredje utses af domaren i orten.

Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom:

GUSTAF ADOLF.

Oskar Nylander.

Utdrag af protokollet öfver jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 11 februari 1910.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
SWARTZ,
greffe HAMILTON,
greffe EHRENSVÄRD,
MALM,
LINDSTRÖM,
NYLANDER,
von SYDOW.

Departementschefen, statsrådet Nylander anförde:

»Förut denna dag har Kungl. Maj:t på hemställen af statsrådet och chefen för justitiedepartementet beslutat till Riksdagen aflåta nådig proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 2 kap. 3 § i lagen om nyttjanderätt till fast egendom, enligt hvilket arrendator af kronojord skulle kunna tillförbindas att, mot skälig nedsättning i arrendavgiften samt skadestånd, afstå till fastigheten hörande område, där sådant af kronan påfordras för undersökning eller tillgodogörande af mineralfyndighet.

Vidare har Kungl. Maj:t likaledes denna dag på mitt förslag beslutat till Riksdagen aflåta proposition med förslag till bestämmelser angående undersökning och tillgodogörande af mineralfyndighet å viss

kronojord, hvilket, bland annat, förutsätter att den, som erhållit så kalladt skärpningstillstånd, skall vara berättigad att 14 dagar, efter det han delgifvit vederbörande arrendator skärpningsseedel, komma i besittning af sådant till den utarrenderade egendomen hörande område, som omfattas af skärpningstillståndet.

Genomförandet af hvad sålunda ifrågasatts kräver ett tillägg till gällande grunder för förvaltningen af kronans jordbruksdomäner, hvarigenom föreskrivas erforderliga åtgärder för att i blifvande arrendekontrakt komma att inflyta de förbehåll, som därför erfordras.

Enligt det förslag, som nästlidet är i detta ämne förelades Riksdagen, skulle i arrendekontrakt, som komme att utfärdas, meddelas bestämmelse därom att ersättningsfrågor, hvilka kunde uppkomma i anledning af att arrendator nödgades för undersökning eller tillgodogörande af mineralfyndighet afstå till fastigheten hörande mark, skulle i händelse af tvist afgöras af skiljenämnd. Beträffande sammansättningen af denna har jag ansett viss ändring böra göras i de uti det äldre förslaget upptagna regler. Skulle kronan själf idka grufdrift och sålunda för egen räkning återtaga utarrenderad mark eller är fråga om nedsättning i arrendeafgift på grund af att innehafvare af grufdriftstillstånd tager i anspråk utarrenderad jord, och alltså endast kronans rätt är i fråga, synes skiljemännen lämpligen böra utses en af Kungl. Maj:ts befallningshafvande, en af arrendatorn och den tredje af domaren i orten. Är åter fråga om ersättning eller skadestånd, som innehafvare af skärpnings- eller grufdriftstillstånd har att utgifva för användandet af utarrenderad jord, bör skiljenämnden lämpligen sammansättas så, att vederbörande tillståndshafvare och arrendatorn hvardera välja en skiljeman och den tredje utses af domaren i orten. Kronan är visserligen i sista hand gent emot arrendatorn ansvarig för ersättning och skadestånd, hvarom nu sagts, men då kronans och tillståndshafvarens intressen i förevarande afseende sammanfalla, och tillståndshafvaren ju måst ställa säkerhet för ersättnings- och skadeståndsbeloppens utbekommande, torde kronans rätt vara tillbörligt tillgodosedd med den sammansättning af skiljenämnden, som nu föreslagits.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte i nådig proposition föreslå Riksdagen att, under förutsättning att af Kungl. Maj:t framlagda förslag till lag angående ändrad lydelse af 2 kap. 3 § i lagen om nyttjanderätt till fast egendom och till bestämmelser angående undersökning och tillgodogörande af mineralfyndighet å viss kronojord af Riksdagen antagas, besluta,

att i kontrakt, som, efter det lag i nyssnämnda hänseende träd i kraft, ingås angående utarrendering af kronan tillhörig jordbruksdomän,

skola intagas förbehåll och bestämmelser i nedannämnda hänseenden, nämligen

1:o) att arrendatorn skall vara pliktig ej mindre att, mot skälig nedsättning i arrendeafgiften samt skadestånd, afstå till fastigheten hörande område, där sådant påfordras för undersökning eller tillgodogörande af mineralfyndighet, än äfven att, därest någon erhållit skärpningstillstånd å mark, tillhörande fastigheten, lämna denne senast 14 dagar efter erhållen del af skärpningssedel, tillträde till det med skärpningstillståndet afsedda området; samt

2:o) att, där arrendator nödgas för undersökning eller tillgodogörande af mineralfyndighet afstå till fastigheten hörande mark och öfverenskomelse ej kan träffas om storleken af förenämnda nedsättning i arrendeafgiften eller om beloppet af det skadestånd, som skall tillkomma arrendatorn, tvisten härom skall, i den ordning lagen om skiljemän den 28 oktober 1887 stadgar, afgöras af tre gode män, af hvilka Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet och arrendatorn hvar för sig välja en eller, där marken afträdts till någon, som erhållit skärpnings- eller grufdriftstillstånd och hans rätt är af frågan beroende, denne och arrendatorn hvar för sig välja en samt i båda fallen den tredje utses af domaren i orten.»

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet af den lydelse, bilaga . . . till detta protokoll utvisar, skulle till Riksdagen aflätas.

Ur protokollet

Herman Schlytern.
